

Dr. Zora Rutar Ilc, Zavod RS za šolstvo

RECENZIJA PUBLIKACIJE KULTURNO-UMETNOSTNA VZGOJA

UVODNA POGLAVJA

Publikacija, ki je plod dela številnih strokovnjakov različnih umetnostnih področij in pedagoške stroke ter mnogih angažiranih učiteljev, jedrnato, a strokovno korektno in prepričljivo predstavlja pomen načrtnega razvoja kakovostne kulturno-umetnostne vzgoje v vrtcih in šolah. Pri tem skozi priporočila in primere nazorno prikaže, kako je moč udejanjati partnerstvo vzgojno-izobraževalnih in kulturnih ustanov ter posameznikov (strokovnjakov, umetnikov, »šolnikov« in drugih) in kako naj bo – kot zapišejo – kulturno-umetnostna vzgoja odprta in oprta na uporabo raznovrstnih didaktičnih pristopov.

Ali kot so zapisali avtorji in uredniki mag. Nataša Bucik, Nada Požar in Vlado Pirc: »Namenjen je učiteljem in umetnikom, učencem in njihovim staršem ter skrbnikom, šolam in kulturnim ustanovam, študentom – bodočim učiteljem in umetnikom ter njihovim profesorjem, oblikovalcem vzgojno-izobraževalnih in kulturnih politik ter vsem, ki se zavedajo pomena načrtnega razvoja kakovostne kulturno-umetnostne vzgoje.« (Str. 5) In dodali utemeljitev, ki navdihuje in zavezuje: »Vsi otroci in mladi imajo pravico do spodbudnih kulturnih izkušenj, ki jih navdihujejo, spodbujajo njihovo domišljijo ter prispevajo k njihovemu celostnemu razvoju.« (Str. 6)

Če je, kot je zapisano v uvodu, eden od osrednjih razlogov za to knjigo demonstrirati dialog med umetnostjo ter vzgojo in izobraževanjem, potem je ta cilj zanesljivo dosežen, publikacija pa je celovit prikaz pomena kulturno-umetnostne vzgoje in načinov za njeno izvajanje. Tako kot so zgoščeno, a v ključnih obrisih predstavljena posamezna področja, je hkrati zagotovljen pregled nad tem, kako delujejo kot celota – kot prizadevanje številnih strokovnjakov, učiteljev, umetnikov in drugih za celostni razvoj mladih generacij s pomočjo vloge umetnosti in kulture.

Kljub pragmatičnim »ambicijam« priročnik ohranja visok strokovni nivo, ki pa bralcem tu in tam zahtevne koncepte približa s priljudnim in komunikativnim jezikom, v življenje pa »spravi« s številnimi domiselnimi in učinkovitimi primeri iz prakse.

V priročniku so najprej predstavljene Nacionalne smernice za kulturno-umetnostno vzgojo v vzgoji in izobraževanju, pripravljene v Razširjeni medpredmetni skupini za kulturno vzgojo na Zavodu RS za šolstvo, ki izhajajo iz referenčnih mednarodnih dokumentov, npr. Smernic za umetnostno vzgojo, Priporočil Evropskega parlamenta in Sveta ter Sveta Evropske unije, pa tudi Nacionalnega programa za kulturo 2008–2011 in Strategij razvoja Slovenije 2007–2013

ter Strategije vzgoje in izobraževanja za trajnostni razvoj. Izvajanje umetnostne vzgoje je utemeljeno tudi v umeščenosti kompetence kulturna zavest in izražanje, katere opredelitev je skupaj z opredelitvijo pojma kulturno-umetnostna vzgoja predstavljena na 8. in 9. strani z namenom, da se dovolj jasno izpostavi umetnostni vidik kulture.

Seznam področij v skladu s cilji kulturno umetnostne vzgoje vključuje: bralno kulturo, film in avdiovizualno kulturo, glasbeno umetnost, intermedijske umetnosti, kulturno dediščino in tehniško kulturo, likovno umetnost in uprizoritvene umetnosti. Vsako področje je najprej opredeljeno, in predstavljeno v osnovnih konceptualnih koordinatah, opisane so njegove značilnosti in posebnosti, njegova vloga ter umeščenost v vzgojno-izobraževalnem procesu. Pri tem je pri vsakem področju posebej poudarjena kroskurikularnost, kar prepričljivo ilustrirajo raznovrstni primeri iz prakse. Izbor primerov, ki naj služijo kot »vrelec idej, preverjenih v praksi«, zastopa vse starostne skupine otrok in vsa področja kurikula ter različne izvedbene oblike.

Poglavje o nacionalnih smernicah vključuje tudi opredelitev ciljev kulturno-umetnostne vzgoje, ki se »medsebojno prepletajo in dopolnjujejo« (str. 10), npr: uresničevanje temeljne človekove pravice do izobraževanja in sodelovanja na kulturnem področju, razvijanje ustvarjalnosti, individualnih sposobnosti, estetske občutljivosti in kritičnega odnosa do kulture in umetnosti, izražanje kulturnih raznolikosti ... in načel, med drugim: načelo kroskurikularnosti, dostopnosti, kakovosti, enakih možnosti, svobode in demokratičnosti, medkulturnega dialoga, razvojno-procesnega pristopa, partnerstva, aktualnosti itd.

Vseskozi je v priročniku kot eno temeljnih načel in didaktično-metodičnih izhodišč izpostavljena kroskurikularnost oz. pomen medpredmetnega in medpodročnega povezovanja, ki »kot celosten didaktični pristop zahteva poglobljeno in sistematično načrtovanje, izbor smiselnih povezav med predmeti, oblikovanje skupnih ciljev ter vrednotenje rezultatov. Nikakor ne sme biti zgolj povezovalje različnih učnih vsebin z nejasnimi cilji in vsiljenimi, umetnimi povezavami.« (Str. 16) Vsebinske povezave naj bi se gradile okrog središčnih tem ali sklopov, na ravni procesov pa naj bi se spodbujalo problemsko in ustvarjalno mišljenje, miselne strategije primerjanja, razlikovanja, analize, sinteze ... komunikacije ipd.

Avtorji prav tako na več mestih poudarjajo dodano vrednost odpiranja šole v širši družbeni prostor, pomen partnerstva in skupnega načrtovanja izvedbe projektov kulturno-umetnostne vzgoje na šoli, v mreži šol in v sodelovanju s kulturno-umetnostnimi institucijami. Pri tem

je – kot trdijo – treba zagotoviti aktivno vlogo otrok in mladih ter refleksijo in vrednotenje.

Sledi kratek opis poudarkov posameznih področij.

BRALNA KULTURA

V zvezi z bralno kulturo sta uvodoma poudarjena povezanost razvoja bralne kompetence in bralnih strategij ter pomen avtomatizirane bralne zmožnosti za branje umetnostnih besedil. Nadalje avtorice izpostavijo, da je »pri vseh stopnjah branja pomembno, da bralca spodbujamo k upovedovanju njegovega odnosa do besedila (zanimanje ali nezanimanje), k različnim čustvenim odzivom ob branju ali po njem (veselje, jeza, razočaranje ipd.)« (str. 25) in dodajajo, da bi vsi pogovori o prebranem morali izhajati iz doživetij bralcev ter spodbujati k izražanju lastnih mnenj in ocen. Branje na eni strani premore potencial za introspektivno razmišljanje, doživljanje in refleksivnosti, na drugi pa ustvarja priložnosti za interaktivnost, za izmenjave in dialoškost.

Posebej je poudarjen pomen notranje motivacije za branje, čustvene udeležbe in vloge bralnega užitek pri tem. Avtorice dr. Sonja Pečjak, dr. Meta Grosman, mag. Nataša Bucik, mag. Vida Gomivnik Thuma in Urška Stritar pogumno zapišejo, da je »rezultat književne socializacije v naših šolah odsotnost izkušnje bralnega užitka« (str. 26), kar povežejo s prevladovanjem razčlenjevanja besedil pri književnem pouku. Za več bralnega užitka je potrebno več branja po lastnem izboru ali pa vsaj upoštevanja potenciala osebne odmevnosti za učence.

Kako pomembno je negovanje bralne kulture, izraža tudi poziv avtoric, da »bi morali čim več bralcem omogočiti neomejen dostop do bogastva književnosti kot tiste oblike človeškega sporazumevanja, ki omogoča najgloblje vpoglede v človekovo doživljanje v različnih kulturnih in jezikovnih skupnostih in kot tiste oblike izziva, ki /.../ odpira tudi doživljanje vseh drugih oblik umetnosti /.../« (Prav tam)

Avtorice se ne ustrašijo niti novih tehnologij in izzivov in v kontekstu bralne pismenosti spodbujajo k vključevanju strategij za razbiranje e-besedil oz. k opismenjevanju na področju kombinacij besednih segmentov v povezavi z drugimi vizualnimi elementi, ki jih prinašajo nadbesedila, žanri elektronske književnosti in hibridna besedila (str. 27).

V nadaljevanju sledi analiza vključenosti bralne kulture v vertikalno vzgojno-izobraževalnega procesa in osvetlitev številnih možnosti, ki jih za razvoj bralne kulture prinašajo medpredmetne in medpodročne povezave ter povezovanje s kulturnimi ustanovami.

Kako je moč te povezave udejanjiti, pa prikazujejo primeri dobre prakse, ki sledijo predstavitvi področja. Naj omenimo nekaj takih, ki že z naslovi nakazujejo, kako so pristopili k razvijanju bralne kulture: predšolska bralna značka, eko koledar, starejši berejo mlajšim, film namesto knjige za domače branje in drugi. Če se za hip

ustavimo samo pri enem od omenjenih projektov – pri slednjem, vidimo, kako kompleksne procese spodbujajo in kako zahtevne veščine razvijajo takšne zanimive življenjske povezave in projekti. Učenci so npr. izkustveno spoznali celoten proces nastajanja filma, ob tem poglobljeno spoznavali književno besedilo in druga področja ustvarjanja, omogočene so bile tudi povezave z dramatizacijo, snemanjem radijske igre, pripravo stripa po literarni predlogi, uporaba računalniških možnosti za oblikovanje besedila (str. 43) ...

FILMSKA UMETNOST

Avtorici poglavja o filmski umetnosti, mag. Martina Peštaj in mag. Petra Slatinšek, najprej poudarita kompleksno naravo filma kot umetniške zvrsti, ki združuje tudi vse preostale, torej likovno, glasbeno, gledališko in plesno, in ki ima poleg visoke estetske tudi visoko doživljajsko vrednost. Tako visoko, da – kot avtorici povzema pionirko filmske vzgoje v Sloveniji, Mirjano Borčić, je »vpliv filma postal pomemben dejavnik pri oblikovanju človekove zavesti, njegovega svetovnega nazora in usmerjevalec njegove družbene dejavnosti« (str. 51). S tem v zvezi opozorita na boleče dejstvo, da filmska umetnost v šolskem kurikulumu še nima svojega mesta in da se jo zato vključuje v pouk na bolj ali manj posrečene in domišljene načine. Največ v sklopu različnih dni dejavnosti in interesnih dejavnosti, ponekod pa vse bolj tudi pri pouku. Pri tem pa ima film izjemen potencial za doseganje ciljev iz učnih načrtov – zaradi svoje kroskurikularne narave celo pri več predmetih hkrati, seveda pa je za to treba graditi na številnih raznovrstnih dejavnostih, ki presegajo samo ogled filma in pogovor o njem. Ali kot pravita avtorici: »Aktivno gledanje filmov pomeni usmerjati pozornost in občutljivost na obliko in vsebino filma in ob tem hkrati razvijati lastno refleksijo /.../« (Str. 54) Avtorici pa pri tem opozarjata na nujnost premišljene izbire filmov, prilagojenih mladostnikovem dojemanju.

Nekaj naslovov primerov, predstavljenih v tem sklopu, denimo Poglej si z novimi očmi, Animirani film pri likovnem snovanju in Filmski projektni dan, kaže na obilje perspektiv, s katerih je moč pristopiti k filmu. Če spet pogledamo podrobneje slednjega od njih, ponovno vidimo, kako raznolike cilje je moč dosegati z uporabo filma pri pouku: osvetlitev tragičnosti usod deklet, izobčenih iz družbe (Sestre magdalenke), kritičen pogled na farmacevtske družbe (Zvesti vrtnar), soočenje pogledov na samopodobo (Dennis Bodybuilder), opis psiholoških stanj (Podmornica) in hkrati z istim filmom še analiza tehničnih značilnosti filma, npr. opredelitev žanra, slikovnih in zvočnih prikazov itd. Primer prikazuje vključenost tako rekoč vseh predmetov v uporabo filma pri pouku, vključno z medpredmetnimi navezavami oz. povezavami. Ne manjka pa tudi filmsko ustvarjanje – Moj (o)glas – delavnica animiranega filma.

GLASBENA UMETNOST

Glasbeno umetnost osvetljujejo dr. Barbara Sicherl - Kafol, dr. Olga Denac in dr. Bogdana Borota, ki ugotavljajo, da je glasbena vzgoja samostojen predmet, ki »na vertikalni izobraževanja omogoča sistematičen in kontinuiran glasbeni razvoj«. Pri tem ne gre le za doseganje kakovostnih glasbenih dosežkov, ampak tudi za širše aktivno kulturno-umetniško ustvarjanje ter za razvijanje odnosa do poslušanja glasbe v zunajšolskem okolju, podprto z »novo kvaliteto poučevanja /.../, ki presega danes še prevladujočo raven pasivnega sprejemanja kulturnih vsebin in dogodkov ...« (str. 76).

Avtorji opozarjajo tudi na širše razsežnosti pouka z glasbo, na spoznavne zmožnosti na eni strani in na pasti neustrezne uporabe glasbe pri pouku (npr. neprimernih zvočnih kulis) na drugi. S tem ozaveščajo pomen premišljenega ravnanja z glasbo in njenega strateškega vključevanja v pouk.

Široka je tudi paleta institucij, ki jih zajemajo namigi za sodelovanje, ki so bolj ali manj posredno povezane z glasbo. Tako med njim najdemo poleg pričakovanih glasbenih institucij tudi muzeje in društva.

Tudi to področje ilustrirajo zanimivi primeri, ki posegajo na najrazličnejša področja glasbene umetnosti od ljudske glasbe (Spoznavmo se bolje s pomočjo ljudske glasbe, pesmi in plesov) preko klasike (Baročna Ljubljana, ki povezuje področja kulturne dediščine, likovne umetnosti, bralne kulture in glasbe) do muzikala (Muzikal Levji kralj). Med primeri pa najdemo tudi odlični didaktični namig na uporabo učenčeve mape (razvojno-zbirnega portfolia), ki je bila preizkušena na dijakih prvega letnika gimnazije. Dijaki so se na obisk glasbenih dogodkov pripravljali z raziskovanjem glasbenih značilnosti igranih del, žanrov, življenjepisov skladateljev itd., nato pa svoja doživetja opisali v obliki poročil in refleksivnih pogovorov. Pri tem je posebej dragoceno, da je bil projekt umeščen v časovne okvire predmetnika.

GLEDALIŠKA UMETNOST

Avtorji mag. Ana Kržišnik, Ira Ratej, mag. Helena Korošec, Alen Jelen, mag. Marjan Štrancar in Vlado Pirc področje najprej slikovito predstavijo v zgodovinski razsežnosti in prepričljivo pokažejo, da gledališka umetnost ni vezana samo na institucijo, v kateri se uprizarja dramska dela, in ni samo podaljšek literature, »nekakšen tridimenzionalni vizualni pripomoček za predstavljanje /.../ dramatične« (str. 95). Kompleksnost gledališkega izražanja zajema tako telesno delovanje, timsko delo, komunikacijo, zbranost in analitični pristop, spodbuja razvoj verbalnih, glasbenih in likovnih veščin in prispeva k emocionalni inteligentnosti.

V najzgodnejšem vzgojno-izobraževalnem obdobju je gledališka umetnost zastopana predvsem z lutkami, vanjo pa vstopa že tudi dramatizacija. Na vseh stopnjah

vzgojno-izobraževalnega procesa pa je vsestransko uporabno učenje na način gledališča oz. igre, imenovano kreativna drama. »Ustvarjanje v kreativni drami je lahko način za učenje in poučevanje, sredstvo za samoizražanje, socializacijska aktivnost ali oblika umetniškega izražanja.« (Str. 99)

Gledališka umetnost pa ponuja tudi številne iztočnice za povezovanje z različnimi predmeti od slovenskega in tujih jezikov do zgodovine, tehnike in tehnologije ter glasbene in likovne umetnosti. Avtorji nakažejo, da kljub temu, da za to področje ni posebnega rednega predmeta, obstaja obilo priložnosti za vključevanje v pouk oz. v kurikulum tako na izrazni kot na receptivni ravni. To potrjujejo tudi primeri, od uporabe lutk in gledališča pri spoznavanju Evrope prek gledališke predstave z eko temo, priprave predstave Jevgenija Onjegina pa vse od Kulturnega anticiklona, ki je kot nadgradnja tradicije šolske impro lige zajel devet sodelujočih gimnazij.

INTERMEDIJSKE UMETNOSTI

Področje je najmlajše do vseh in – kot zapišejo avtorji dr. Polona Tratnik, mag. Mateja Ocepek, Miha Horvat, Jože Slaček, Nina Ostan in Vincenc Filipčič – »zajema raznovrstne umetniške prakse, ki ne sodijo med tradicionalne ...« (str. 123), ki jih umetniki uporabljajo, predvsem pa inventivno nadgrajujejo in kombinirajo. Področje zajema sodobne načine izražanja na področju vizualnih, zvočnih, prostorskih, digitalnih in drugih medijev z izvorom v umetniških avantgardah z začetka 20. stoletja, pozneje obogatitih z videom, instalacijo, performansom, body artom in drugimi načini konceptualizacije, značilnimi za šestdeseta leta, pa vse do najsodobnejših tehnoloških (zlasti računalniških) možnosti sedanjega trenutka, ki prinašajo neslutene možnosti povezovanja umetnosti in tehnologije.

V svojem »prelomu s kanonom visokega modernizma« (str. 124) prehajajo v druga družbena polja (gledališče, film, arhitekturo, uporabno umetnost, znanost idr.), sodelujejo s strokovnjaki iz drugih disciplin (npr. nevroznanstveniki, biotehnologi itd.) in participirajo na družbeno kritičnih in angažiranih projektih (prav tam).

Kot »hibridi med umetnostjo, humanistiko, družboslovjem in naravoslovno znanostjo« dobesedno kličejo po interdisciplinarni obravnavi in nudijo neslutene možnosti za povezovanja vseh vrst.

Avtorji to za šolski prostor dokaj novo področje predstavljajo z ABC-intermedijskih umetnosti, ki na kratko opredeljuje temeljna načela intermedijskih umetnosti: odpiranje umetniškega dela in umikanje avtorja, interaktivnost, procesualnost, nematerialnost, eksperimentalnost, inovativnost, praktičnost, družbenokritična angažiranost, konceptualnost, večmedijskost, javna intervencija, mreženje, uporaba sodobnih tehnologij, transdisciplinarnost, telesnost in feministična umetnost.

Podobno vznemirljivi, kot je področje, so tudi naslovi projektov, posvečeni: prostoru, hrupu, propagandi, kritiki potrošniške kulture in kulturnih objektov (Naredi si NElego

kočke) in intimnim razmislekom o kulturnih in družbenih praksah in lastni umeščenosti vanje (Ali se obnese – razmislek o partnerstvih skozi plakate, Pete visoke – misli globoke!? – razmislek o mestu odraščajočih deklet v potrošniškem svetu).

KULTURNA DEDIŠČINA

Avtorji dr. Staša Tome, dr. Janez Bogataj in Vida Koporc Sedej v svojem prispevku posvetijo dobršen del pozornosti opredelitvi in klasifikaciji tega, v šolstvu še premalo eksploatiranega izziva. Tako zapišejo, da kulturno dediščino sestavljata materialna kulturna (premična, nepremična, podvodna) in nematerialna kulturna dediščina (tradicije, ki se prenašajo z različnimi praksami od pripovedi prek prikazov do proslavljanj) ter naravna dediščina (od živega sveta, naravnih pojavov, življenjskih prostorov do fizičnih enot itd.). Z naštevanjem možnih področij obravnave pa nakažejo, kje vse so priložnosti za vključevanje tega kulturno izjemno pomembnega in formativnega področja v pouk.

Kaj je na tem področju v šolah že narejeno, pa predstavljajo projekti kot Kulturna dediščina skozi objektiv fotoaparata, obravnava zgodovine lastnega vrtca, ali pa Od zrna do kruha (projekt, ki je zajel celotno šolo in jo celovito vpletal v pouk in zunaj njega v trajanju enega meseca), pa Baročna Ljubljana, Praznični december in Rimski forum. Slednja dva sta projekta ene šole, gimnazije, pri čemer je posebej zanimivo, da je prvi zajel celotno šolo, drugi pa vse prve letnike, kar dodatno kaže, kakšna paleta izvedbenih možnosti se s kulturno-umetnostnimi temami ponuja domiselnim šolam.

LIKOVNA UMETNOST

Področje, ki ima že dolgo zgodovino vpetosti v kurikulum in pouk na celotni vzgojno-izobraževalni vertikali, stavi na razvoj likovne zmožnosti, ki prepleta vizualno recepcijo oz. razumevanje vidnega sveta in likovno izražanje oz. ustvarjanje na drugi. Kot zapišejo avtorji dr. Beatriz Tomšič Čerkez, mag. Silva Karim, Marjan Prevodnik, dr. Jurij Selan, Anja Šmajdek in mag. Adela Železnik, želi likovnoumetnostna vzgoja »vpeljati učenca oz. dijaka v aktivno doživljanje umetniških del, likovno izražanje idej, občutij in spoznanj, s čimer prispeva k njegovemu osebному zorenju in k celoviti humanistični vzgoji« (str. 185).

Pomen likovne umetnosti kot »nosilke različnih družbeno-kulturnih pomenov v večplastnem zgodovinskem okolju in času ter seznanitev učencev in dijakov z vlogo posameznika kot aktivnega in odgovornega uporabnika ter ustvarjalca ...« (str. 186) pa ponuja likovni umetnosti številne vloge in možnosti za povezovanje z drugimi predmeti in za doseganje kroskurikularnih ciljev.

Obilje raznolikih primerov dobre prakse, ki to potrjujejo, nosi zgovorne naslove kot npr. Ovijamo, zakrivamo (v katerem so predšolski otroci spoznavali sodobno

likovno umetnost in presegali stereotipe o tem, da je likovna umetnost samo slikanje na platno ali oblikovanje iz gline), Obleke iz papirja, Modri stol, Obisk umetniškega ateljeja kot motivacija za učenca, Po Fabianijevih poteh, Pečatnik kot univerzalno izhodišče za načrtovanje raznovrstnih likovnih nalog, Likovna umetnost in svet geometrije, Obisk umetniškega ateljeja kot motivacija za učenca, Grafiti, subkulture, poulične skupine – street life in drugi.

PLESNA UMETNOST

Avtorice poglavja o področju plesne umetnosti, Nina Meško, Vesna Geršak, Petra Pikalo, Vilma Rupnik in Mojca Kasjak, uvodoma poudarijo, da je plesna umetnost umetnost našega časa. Seveda mu je moč slediti daleč v preteklost in videti, kako je spreminjal funkcijo in oblike. Sodobna delitev vključuje ljudski, umetniški, športni in družabni ples ter modne zvrsti.

Avtorice opozorijo tudi na temeljno razliko med formalnimi plesnimi oblikami (ljudski ples, družabni ples, klasični balet), kjer je »naloga plesalca obvladati in postvarjati gibalne vzorce in jih nadgrajevati z izraznostjo« (str. 222), in sodobnim plesom, ki se je porodil kot odpor do formalizma klasičnega baleta in gradi na ustvarjalnosti in sporočilnosti: »... išče vedno nove gibalne oblike, s katerimi sporoča doživetja, misli, odnose ...« (prav tam).

Za preseganje zdravorazumskega klišejskega dojetja plesa in za njegovo umeščanje v pouk je koristno poznavanje faz, po katerih poteka proces plesnega (po) ustvarjanja in ki jih avtorice povzamejo kot: ideja oz. tema, iskanje gibalnega materiala, kompozicija, izbira drugih elementov (npr. glasbe, scenografije ...), raziskovanje in odločitve, utrjevanje, tehnično piljenje in nadgrajevanje z izrazom, analiza, uprizoritev ter (samo)refleksija.

Plesna umetnost je v kurikulum prek ritmično-glasbene vzgoje umeščena v najzgodnejše obdobje, kar je utemeljeno v pomenu učenja s telesom oz. – kot povzemajo avtorice Krofličevo (1999: 225) – v zgodnjem pridobivanju izkušenj gibanja, sproščanju telesne in psihične napetosti, v izboljševanju in razširjanju sposobnosti reagiranja in koordinacije ..., kar vse je še posebej pomembno, ker je »v tradicionalni šoli otrok ,raztelesen«. Sodobni učni pristopi pa temeljijo na »celostnem učenju in poučevanju in vključujejo v učenje poleg mislenih aktivnosti tudi telo in čustva – na pomen gibanja na delovanje možganov opozarjajo tudi najnovejše raziskave s področja nevroznanosti« (Kroflič, prav tam).

Kot poudarjajo avtorice, sklicujoč se na navajanje domačih in tujih raziskav s strani Krofličeve in Geršakove, ima ustvarjalni gib celo vrsto pozitivnih učinkov na otrokov razvoj, ki so širši od estetskih oz. vezanih na register umetniške vzgoje: spodbuja ustvarjalno mišljenje (npr. imaginacijo, vizualizacijo), razvijanje prostorskih predstav in sposobnost ustvarjalnega reševanja problemov.

Tako tudi med cilji plesne umetnosti in vzgoje ne izpostavljajo le »umetniških«, npr. doživljanje, spoznavanje in uživanje v plesni umetnosti ali razvijanje estetskega

zaznavanja in umetniške predstavljalnosti, razvijanje ustvarjalnosti in plesnih sposobnosti, ampak tudi npr. razvijanje pozitivne samopodobe, razvijanje nebesedne komunikacije, razvijanje sposobnosti opazovanja, posnemanja in pomnjenja in druge transferne veščine. Prav zato je tudi plesna umetnost odlična priložnost za kroskurikularno umeščanje, kot prepričljivo ilustrirajo primeri, prikazani v publikaciji, kot sta npr. *Z gibom, slikami in glasbo ustvarjamo novo zgodbo* ter *Kako deluje človeško telo* (zgrajeno na opazovanju telesa in njegovih funkcij in delovanja v perspektivi treh predmetov: športne vzgoje, slovenščine in zdravstvene vzgoje).

Posebej zanimive pa so bile tudi postavitve predstav, denimo Treh prašičkov na OŠ, na gimnaziji pa kot serija dveh zaporednih predstav sodobne plesne koreografije (prve v okviru Novih sto let – praznovanja stoletnice gimnazijske stavbe Gimnazije Idrija in druge – 6 minut za 1 gib), s katerimi je šola prispevala k promociji sodobnega plesnega izraza v domači regiji. Primer kaže tudi na možnosti delovanja v širšem lokalnem okolju, ne le na šoli ali v povezavi s kulturno-umetniškimi institucijami.

SKLEP

V duhu kroskurikularnosti in povezovanja, ki veje skoraj iz vsake strani priročnika, je tudi zaključek s pomenljivim naslovom Mrežni primeri dobre prakse, ki zbere na kup primere projektov, zasnovanih na mreženju z okoljem, z drugimi šolami in s kulturno-umetnostnimi institucijami ter na mnogostranskem povezovanju različnih strok, umetnosti in umetniških smeri ter idej.

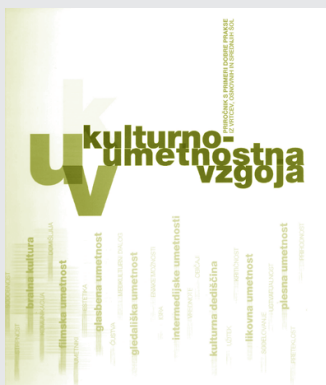
V luči povedanega se priročnik bere kot vznemirljiva in lucidna pripoved o tem, kako pomembno vlogo ima umetnost v našem življenju in življenju naših otrok, kako pomembno vlogo bi morala zato imeti v šoli in kako so šole, ki so ta izziv že sprejele, ta mandat ponesle v svoje življenje in pogosto tudi v življenje okolja, v katerem delujejo.

V priročniku bodo tako vzgojiteljice in vzgojitelji, učiteljice in učitelji, ravnateljice in ravnatelji, razvojni in projektni timi ter drugi pedagoški delavci našli obilo navdiha, spodbud in idej za vključevanje umetnosti v pouk in se obenem seznanili s ključnimi koncepti in pristopi posameznih umetnosti.

Nataša Bucik, Nada Požar Matijašič, Vlado Pirc (ur.)

KULTURNO-UMETNOSTNA VZGOJA Priročnik s primeri dobre prakse iz vrtcev, osnovnih in srednjih šol

2011, ISBN 978-961-03-0016-8, 266 strani

Publikacija je dostopna na spletnem naslovu:

<http://www.zrss.si/kulturnoumetnostnavzgoja/publikacija.pdf>

»Priročnik o kulturno-umetnostni vzgoji opravlja dve pomembni nalogi v vzgoji in izobraževanju od najnižje stopnje (ko se zavest o kulturi in umetnosti v zavesti mladega človeka začne vzpostavljati) in pravzaprav vse do univerze (ko mladi človek stopa v svojo zrelo dobo z izkušnjami in vedenjem, ki ga je o kulturi in umetnosti v svojih »učnih letih« pridobil).

Zato je uporaben v več pogledih: razmišlja in svetuje, usmerja in priporoča, komentira in presoja, pri čemer pogosto vidi tudi naprej: navaja namreč izvirne, še nepreizkušene in inventivne možnosti novih povezav oziroma sodelovanj.«

Iz recenzije dr. Blaža Lukana.

Informacije in naročila:

- po pošti: Zavod RS za šolstvo, Poljanska cesta 28, 1000 Ljubljana
- po faksu: 01/3005199
- po elektronski pošti: zalozba@zrss.si
- na spletni strani: <http://www.zrss.si>

Zavod
Republike
Slovenije
za šolstvo